

Självständigt arbete krigsvetenskap (15 hp)

Författare: Kd Josef Rehnström	Program/Kurs: OP 08-11 / SA VT 11
Handledare: Dr Jacob Westberg	Antal ord: 11 092

Svenska militära interventioner

– En analys av hur den svenska riksdagens två största partier har argumenterat för svenskt militärt deltagande i insatserna i Afghanistan och Libyen.

Sammanfattning: Många av dagens fredsfrämjande insatser genomförs i insatsområden som åtminstone vid en första anblick tycks vara av litet geopolitiskt eller ekonomiskt intresse för de intervenerande staterna. För svenskt vidkommande motiveras ibland Sveriges engagemang i exempelvis Afghanistan med att den terrorism och drogproduktion som härrör därifrån hotar och påverkar även människor i Sverige. Ytterligare en möjlig motivering har att göra med spridningsrisken; för att minska risken för spridning av en konflikt utanför det ursprungliga konfliktområdet intervenerar utomstående stater.

Men vilken bild av den svenska statens motiv för att engagera Försvarsmakten i fredsfrämjande internationella insatser målas upp i riksdagsdebatten? Är argumenteringen rationell och visar de motiv som förs fram att Sverige faktiskt gynnas av att delta, eller grundar sig viljan att hjälpa till i att den svenska staten anser sig vara moraliskt förpliktigad att ingripa, om förmågan finns, då mänskliga rättigheter kränks?

Föreliggande uppsats syftar till att klargöra hur de två största, blockpolitiskt åtskilda riksdagspartierna motiverade besluten att delta i de internationella insatserna i Afghanistan och Libyen. Detta görs genom en argumentationsanalys, där de båda partiernas respektive argument struktureras och kategoriseras på ett överskådligt sätt.

Resultatet från undersökningen är inte entydigt, men argument som tydligt anknyter till konkreta rationella vinster för Sverige används av båda partierna sparsamt. Istället ligger tyngdpunkten vid argument som har en närmare koppling till Sveriges nationella identitet och strategiska kultur.

Nyckelord: Argumentationsanalys, säkerhetspolitik, utrikespolitik, försvarspolitik, fredsfrämjande insatser, internationella insatser,

Swedish Military Interventions

– An analysis of how the two largest political parties in the Swedish Parliament have argued for Swedish participation in the military operations in Afghanistan and Libya.

Abstract: Many of the peace supporting operations conducted today are undertaken in areas of operations with seemingly little geopolitical or economical interest to the intervening parties. From a Swedish perspective the contribution to the operations in for instance Afghanistan is sometimes motivated by stating that the terrorism and drug production that originates in Afghanistan threatens and effects even people living in Sweden. The risk of a potential expansion of the area of conflict is another plausible motivation to intervene for participating states.

But how are the motives of the Swedish government to engage the Swedish Armed Forces in peace supporting operations depicted in Swedish Parliament debate? Is the argumentation rational and do the motives that are brought forward show that Sweden actually benefits from participating, or is the willingness to contribute derived from a sense of being morally obliged to take action, if capable, whenever human rights are violated?

The essay in hand is intended to make clear how the two largest, policy divided, parties of the Swedish Parliament have motivated the decisions to participate in the international operations conducted in Afghanistan and Libya. This is accomplished through an argumentation analysis, in which the arguments of the two parties are structured and categorised in a perspicuous way.

The results from the study are not unambiguous, but arguments that in a clear way are connected to rational Swedish benefits are sparsely used by both parties. The emphasis of the debate is rather on arguments with a close connection to the Swedish national identity and strategic culture.

Key words: Argumentation analysis, security policy, foreign policy, defense policy, peace supporting operations, international operations

Innehållsförteckning

1	INLEDNING	4
1.1	BAKGRUND	4
1.2	SYFTE	5
1.3	PROBLEMFÖRMULERING	5
1.4	FRÅGESTÄLLNINGAR	6
1.5	AVGRÄNSNINGAR	7
1.6	METOD	7
1.7	LITTERATUR OCH MATERIAL	10
1.8	KÄLLKRITIK	10
1.9	DISPOSITION	11
2	TEORI	12
2.1	INLEDNING	12
2.2	RATIONALISTISK-/INTRESSEDRIVEN POLITIK	12
2.3	KULTURELL-/IDENTITETSDRIVEN POLITIK	13
2.4	SAMMANFATTNING	14
3	ANALYS	16
3.1	2002 – AFGHANISTAN	16
3.1.1	<i>Socialdemokraterna</i>	16
3.1.2	<i>Moderaterna</i>	17
3.1.3	<i>Diskussion</i>	17
3.2	2010 – AFGHANISTAN	18
3.2.1	<i>Socialdemokraterna</i>	18
3.2.2	<i>Moderaterna</i>	20
3.2.3	<i>Diskussion</i>	22
3.3	2011 – LIBYEN	23
3.3.1	<i>Socialdemokraterna</i>	23
3.3.2	<i>Moderaterna</i>	24
3.3.3	<i>Diskussion</i>	25
3.4	SLUTSATSER	25
4	FÖRSLAG PÅ FORTSATT FORSKNING	28
	KÄLLOR OCH LITTERATURFÖRTECKNING	29
	LITTERATUR	29
	RIKSDAGSDOKUMENT	30
	INTERNET	31

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Sverige har en lång tradition av medverkan i internationella militära insatser i fredens tjänst. 1948 deltog svenska officerare som observatörer åt Förenta Nationerna (FN) i mellanöstern och 1956 genomfördes i Suez den första svenska truppinsatsen i FN:s regi.¹ Under tidsperioden mellan 1945 och 1990 var Sverige dessutom den nation i världen som deltog i näst flest av FN:s fredsbevarande operationer, endast Kanada deltog i fler.² Under det senaste halvsekle har i takt med en ständigt föränderlig världsbild såväl insatsernas natur som mandatet för insatserna naturligtvis varierat, i synnerhet efter det paradigmskifte som det kalla krigets slut innebar för den säkerhetspolitiska arenan. Janne Haaland Matlary hävdar till exempel att europeiska stater efter det kalla kriget generellt har *valt* att engagera sig i krig på grund av brott mot de mänskliga rättigheterna, medan europeisk säkerhetspolitik under det kalla kriget i mer traditionell mening handlade om att tillvarata nationella intressen.³

När det gäller hur de svenska insatserna sett ut går det att identifiera ett antal tydliga trender efter det kalla krigets slut:

- De större svenska insatserna har ökat i antal.
- Sverige tenderar att i allt högre utsträckning delta i insatser som leds av annan organisation än FN, främst North Atlantic Treaty Organization (NATO) och Europeiska Unionen (EU).⁴
- Svenska förband engageras i allt fler insatser av tvingande karaktär.
- Svenska förband samarbetar efter det kalla kriget i högre utsträckning med förband från någon av de fem permanenta medlemmarna i FN:s säkerhetsråd, och förefaller således i högre utsträckning delta i operationer där det finns ett tydligt stormaktsintresse.
- Truppstorleken per insats har trots (eller kanske på grund av) en bedömt förhöjd interventionsbenägenhet minskat.
- Slutligen har även de svenska insatserna blivit kortare än vad fallet var under det kalla kriget.⁵

Peter Viggo Jakobsen går till och med så långt att han påstår att Sverige, i likhet med sina nordiska grannländer, förändrat sin ansats till fredsfrämjande operationer *radikalt* efter det kalla krigets slut⁶, om än förändringen uppges ha gått långsammare för Sverige än grannländerna.⁷

¹ <http://www.forsvarsmakten.se/sv/Internationella-insatser/> (2011-05-15)

² Bjereld, Ulf, *Kritiker eller medlare – En studie av Sveriges utrikespolitiska roller 1945-1990*, (Stockholm: Nerenius & Santerus, 1992), s. 89ff

³ Matlary, Janne Haaland, *European Union Security Dynamics – In the New National Interest*, (Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2009), s. 1ff

⁴ Ett förtydligande är att det ändå handlar om insatser som sanktionerats av FN, men där FN lämnat över ledningsansvaret. Det går dock inte att förbise att neutralitetspolitiken upphört att existera såsom det Andréén benämner säkerhetspolitisk overrideologi; Andréén, Nils, *Säkerhetspolitik – Analyser och tillämpningar*, (Stockholm: Norstedts Juridik, 2002), s. 121

⁵ Engelbrekt, Kjell et al., *Svensk säkerhetspolitik i Europa och Världen*, (Stockholm: Norstedts Juridik, 2010), s. 172ff

⁶ Jakobsen, Peter Viggo, *Nordic Approaches to Peace Operations – A New Model in the Making?*, (London: Routledge, 2006), s. xi

⁷ *Ibid.*, s 7

Beaktat den stora förändringsprocess som svenskt deltagande i fredsfrämjande operationer genomgått efter det kalla kriget förefaller det knappast orimligt att anta att även skälen till den svenska viljan att delta också varierat eller förändrats under denna tidsperiod.

Bilden av varför Sverige deltar med militär personal varierar naturligtvis mellan olika människor, myndighetsrepresentanter, beslutsfattare, medier, och andra opinionsbildare.

Men hur ser den politiska debatten i frågan ut?

Vilka argument förs fram och är det de bedömda rationella nyttoeffekterna för nationen, eller den svenska kulturen och den nationella identiteten som motiverar insatserna? Mer konkret: gynnar det svenska deltagandet i internationella insatser de facto Sverige eller är det främst så att svenskt deltagande härstammar från gamla FN-traditioner och en svensk självbild av att vara en välgörande nation?

Vidare: går det att se en polarisering mot en viss typ av argument och skiljer sig detta i så fall på något avgörande sätt mellan de politiska blocken?

1.2 Syfte

Syftet med undersökningen är att kartlägga hur det Moderata samlingspartiet (härefter benämnt Moderaterna) respektive Sveriges socialdemokratiska arbetareparti (härefter benämnt Socialdemokraterna) argumenterat för den svenska militära insatsen i Afghanistan när den inleddes, hur de argumenterade för den när mandatet senast förlängdes, samt hur de argumenterade för ett svenskt militärt bidrag till insatsen i Libyen.

Undersökningen syftar även till att ta reda på om argumenteringen skiljer sig på något avgörande sätt mellan de båda partierna, samt om argumentens natur förändrats på ett märkbart sätt under tiden mellan de debatttillfällen som undersöks, det vill säga: föreligger politisk kontinuitet, eller har den politiska retoriken förändrats.

1.3 Problemformulering

De yttre förutsättningarna för svensk säkerhetspolitik har förändrats dramatiskt efter det kalla krigets slut och även regeringens argumentation i säkerhetspolitiska frågor har under denna tid förändrats. Bland annat i ett interpellationssvar i januari 1992 meddelade dåvarande statsminister Carl Bildt hur begreppet *den europeiska identiteten* skulle uttydas och vilken roll Sverige spelade i det sammanhanget:

I den nya situation som nu uppstått måste en ny säkerhetsordning för Europa byggas upp. Att det stor- och världskrigshot som låg i blockuppdelningens Europa nu försvunnit innebär inte att inte andra säkerhetsproblem kommer att tränga sig på under kommande decennier.

Och då har Sverige lika stort intresse [sic] som varje annan europeisk stat av att aktivt delta i arbetet att skapa den nya säkerhetsarkitektur som kan hantera, hejda eller lösa de olika säkerhetshot och spänningar som vi kommer att möta i framtiden.⁸

Det faktum att Bildt här uttryckligen meddelar att det ligger i Sveriges *intresse* att *aktivt delta* för att hantera, hejda och lösa framtida säkerhetshot tyder på att rationella skäl låg till grund för moderaternas argumentation vid denna tidpunkt.

⁸ <http://riksdagen.se/webbnav/index.aspx?nid=101&bet=1991/92:52> (2011-05-17)

Jan Ångström modifierar Gunnar Åselius kartläggning⁹ av den svenska strategiska kulturen, i vilken "[h]an menar att socialdemokratins generella värden som korporativism, modernism och jämlikhet kunde vävas ihop till en försvarstanke ..." ¹⁰ för att gälla även Försvarsmaktens internationella insatser. Ångström anser att när det gäller "... uppdelningen mellan *nationellt* och *internationellt* (...) [likställs det internationella] med humanism, modernism och en misstänksamhet mot nyttan med militärt våld." ¹¹ Om parallellen till den socialdemokratiska politiken här anses vara giltig, skulle följaktligen kulturella, identitetsbetingade skäl ha legat till grund för socialdemokraternas argumentation för att engagera den svenska Försvarsmakten i internationella uppdrag. Denna hypotes kan valideras med exempelvis Pierre Schoris anförande i samband med ovanstående uttalande från dåvarande statsminister Bildt, där han bland annat säger att: "... vår säkerhetspolitik syftar till fred, frihet, sociala framsteg, demokrati och samarbete i Europa och i världen." ¹²

I dagsläget befinner sig den svenska Försvarsmaktens personal engagerad i ett flertal insatsområden utom Sveriges gränser, varav Afghanistan och Libyen vid dags dato tycks ådra sig störst uppmärksamhet.

När beslutet om den första insatsen i Afghanistan togs år 2002 hade Socialdemokraterna bildat minoritetsregering och den sedermera Borgerliga Alliansen befann sig i opposition. När beslutet om förlängning av insatsen i Afghanistan togs år 2010 samt när beslutet om insatsen i Libyen togs år 2011 var situationen den motsatta. ¹³

Vid samtliga beslutstillfällena uppnåddes en bred och såväl parti- som blockpolitiskt överskridande konsensus med ett par undantag. I Afghanistanfrågan 2010, lämnade både Vänsterpartiet och Sverigedemokraterna in motioner med anledning av propositionens utformning och i Libyenfrågan motsatte sig det i sammanhanget marginaliserade partiet Sverigedemokraterna beslutet att intervensera, om än ambitionsnivåerna för insatsen förefaller ha varit olika även mellan de partier som stöder insatsen.

De båda insatser som undersökningen berör är alltså aktuella och besluten om deltagande har i båda fallen fattats under en pågående försvarspolitisk förändringsprocess, från invasionsförsvaret under det kalla kriget till det insatsförsvaret som är under utveckling. ¹⁴ De sittande regeringarna, respektive oppositionen, har dock som nämnts, mellan dessa beslut bytt plats. Ovanstående leder fram till följande frågeställningar:

1.4 Frågeställningar

1. Hur har Socialdemokraterna och Moderaterna argumenterat för de berörda insatserna?
2. Bildar argumenten uttryck för en rationalistiskt eller kulturellt driven politik?
3. Har argumenteringen förändrats märkbart mellan de debattillfällen som analyseras?

⁹ Åselius, Gunnar, *Swedish Strategic Culture after 1945*, (Cooperation and Conflict: 40:1, s. 25-44)

¹⁰ Engelbrekt, Kjell et al., *Svensk säkerhetspolitik i Europa och Världen*, s. 189

¹¹ Ibid., s. 189

¹² <http://riksdagen.se/webbnav/index.aspx?nid=101&bet=1991/92:52> (2011-05-17)

¹³ Sverigedemokraternas vågmästarroll i fallet 2011 tas inte i närmare beaktande.

¹⁴ Se exempelvis regeringens proposition 2008/09:140, *Ett användbart försvar*, (Stockholm: 2009) och regeringens proposition 2001/02:10, *Fortsatt förnyelse av totalförsvaret*, (Stockholm: 2001)

1.5 Avgränsningar

Föreliggande undersökning är avgränsad till riksdagsdebatterna¹⁵ som föregick bifallandet av regeringspropositionerna 2001/02:179, 2010/11:35 samt 2010/11:111. Endast debattinlägg härrörande från socialdemokratiska samt moderata talespersoner analyseras. Vidare är de debattinlägg av dessa talespersoner som utgör repliker till representanter för andra partier exkluderade från undersökningen. Detta huvudsakligen med anledning av att dessa inlägg i debatten har en tydlig koppling till det svenska inrikespolitiska spelet, men även då den delen av debatten i större utsträckning handlar om insatsernas utformning och eventuella avslutning, än om motiven för faktiskt deltagande.

Proposition 2001/02:179 har valts istället för regeringens proposition 2001/02:60, vilken var den ursprungliga propositionen för den svenska insatsen i Afghanistan, på grund av det mycket begränsade empiriska material som finns tillgängligt från debatten om just denna. Framförallt gäller detta då ingen representant för oppositionen gjorde något inlägg i riksdagsdebatten i samband med att propositionen bifölls.

Ingen följdmotion lämnades in på den första behandlade propositionen för insats i Afghanistan. När det gäller Afghanistanfrågan 2010 lämnades två följdmotioner,¹⁶ en av vardera Vänsterpartiet respektive Sverigedemokraterna. Sverigedemokraterna är det enda parti som lämnat in en följdmotion¹⁷ på propositionen för insats i Libyen.

Motionerna behandlas inte i analysen dels med anledning av att Sverigedemokraterna ej innehade något riksdagsmandat år 2002 men framförallt då frågeställningen är inriktad på hur argumenteringen *för* insatserna sett ut.

Även metoden i sig, vilken presenteras utförligt i nästkommande avsnitt, utgör en avgränsning. Detta då endast de argument som i något led rör själva essensen i debatten, det vill säga för eller emot insatsen med svenska förband, kan behandlas inom ramarna för analysverktyget.

För att undvika att leda in undersökningen i subjektiv tolkning av latent budskap, och därigenom barga för intersubjektiv prövbarhet, presenteras endast argument som av författaren anses göra uttryck för manifesta budskap, det vill säga där budskapet omedelbart kan utläsas.¹⁸

I undersökningen studeras heller inte sakligheten i de argument som förs fram.

1.6 Metod

Det går knappast att förvänta sig en fullständig översikt över motiven till den svenska riksdagens beslut om att skicka militära förband utomlands. En del av dessa grundar sig sannolikt i allmänt vedertagna föreställningar som i debatten därför inte lyfts fram som argument, alternativt uttrycks endast implicit som rena konstateranden. Rent psykologiskt är många orsaksangivelser i själva

¹⁵ Riksdagens protokoll 2001/02:123 (Stockholm: 2002); Riksdagens protokoll 2010/11:35 (Stockholm: 2010); Riksdagens protokoll 2010/11:81 (Stockholm 2011)

¹⁶ Motion till riksdagen 2010/11:U2, (Stockholm: 2010); Motion till riksdagen 2010/11:U3, (Stockholm: 2010)

¹⁷ Motion till riksdagen 2010/11:U7, (Stockholm: 2011)

¹⁸ Esaiasson, Peter et al., *Metodpraktikan – konsten att studera samhälle, individ och marknad*, (Stockholm: Norstedts Juridik, 2007), s. 250

verket rationaliseringar, motiveringen blir dock missvisande om det inte föreligger något samband mellan skäl och orsak.¹⁹

För att tydligare kunna se eventuella tendenser i debatten kommer argumenten att struktureras upp i en översikt enligt nedanstående metodik.

Två typer av argumentöversikter är *pro et contra* (för och emot) samt *pro aut contra* (för eller emot).²⁰

*Pro et contra*översikten används för att sortera de tyngst vägande argumenten som föreligger i en diskussion i dels de argument som stöder ett påstående och dels de argument som talar emot samma påstående. Tanken är att översikten skall göras objektivt och utan att argumenten värderas mot varandra då syftet med uppställningen inte är att översikten skall leda till någon typ av konklusion.²¹

*Pro aut contra*översikten nyttjas på samma vis för att ställa upp argument som talar för eller emot ett påstående i en given diskussion eller på ett problemområde, men här slutar översikten med en konklusion. Detta förutsätter naturligtvis att argumenten vägs emot varandra och översikterna får heller inte innehålla någon form av motsägelse såtillvida att:

1. inget argument får användas både som pro- och contraargument
2. ingen inbördes motsägelse får finnas inom de respektive kategorierna av argument
3. inget argument får varken uttryckligen eller underförstått både godtas och avfärdas²²

*Pro aut contra*översikten låter sig således näppeligen nyttjas till analys av en politisk debatt, inte minst för att argument frekvent används av både *pro*- och *contrasidan* vilket följaktligen skulle kräva ett politiskt ställningstagande av författaren till översikten för att kunna tillämpa ovanstående riktlinjer.

Båda typerna av översikter utgår ifrån en *spetsformulering* (betecknas F_0) som bör vara precis och helst formulerad i en enda sats, då det är tänkbart att argumenten inte kan sorteras i pro och contra om innebörden kan läggas fram i flera påståenden.²³ De argument som direkt stöder eller försvagar spetsformuleringen benämns *pro*- eller *contraargument av första ordningen* och betecknas $P_1, P_2, P_3, \dots, P_n$ för proargument respektive $C_1, C_2, C_3, \dots, C_n$ för contraargument. Argument som inte direkt stöder eller försvagar spetsformuleringen, men används för eller mot ett argument av första ordningen benämns *argument av andra ordningen*. Dessa delas in i *pro-proargument* för argument som stöder ett proargument av första ordningen och *contra-proargument* för argument som försvagar desamma samt *pro-contraargument* och *contra-contraargument* för de argument som stöder respektive försvagar ett contraargument av första ordningen. Ytterligare ordningar kan naturligtvis förekomma och dessa sorteras då enligt samma systematik som ovanstående.²⁴

Föreliggande argumentationsanalys utgår från en *pro et contra*översikt, främst på grund av ovan nämnda problem med att nyttja *pro aut contra*översikten. Syfte med detta är att överskådligt

¹⁹ Naess, Arne, *Empirisk semantik*, (Arlöv: Berlings 1992), s. 84

²⁰ Ibid., s. 84

²¹ Ibid., s. 84

²² Ibid., s. 84f

²³ Samma argument skulle då kunna bli ett proargument för ett av påståendena, men ett contraargument eller sakna relevans i förhållande till ett annat delpåstående. Ibid., s. 86

²⁴ Ibid., s. 88f

strukturera upp de argument som använts i debatten. Författaren nyttjar dock en variant av Vedungs modifierade pro et contraöversikt, benämnd *gruppmodellen*²⁵, då denna på ett tydligt sätt framhäver de motparter som framfört argumenten i de aktuella fallen. Avsikten med denna typ av översikt är inte att skapa en funktionell bas för analys av exempelvis sakligheten i argumenten, översikten utgör ej heller grunden till en pro *aut* contra översikt, utan syftet är endast att öka förståelsen för argumenteringen och därigenom underlätta tolkningen av densamma.²⁶ För att utröna vilka motiv som ligger bakom argumenten som används kommer författaren att utgå ifrån en rationalistisk respektive konstruktivistisk ansats såsom Ångström beskriver dessa²⁷ vilket presenteras närmare under teoriavsnittet.

Spetsformuleringar kan vara endera *deskriptiva* eller *normativa*. Deskriptiva spetsformuleringar utgörs av påståenden över hur någonting hypotetiskt förhåller sig, exempelvis: *omställningen från värnpliktsförsvar till yrkesförsvar är lönsam*. Enkelt uttryckt är en deskriptiv formulering således ett konstaterande.

Normativa spetsformuleringar syftar istället till att systematisera argument för och emot ett särskilt handlingsalternativ för att därigenom erhålla en rekommendation till handling, exempelvis: *Sverige bör fortsätta utveckla egna stridsflygplan*.²⁸

Då det problem som ska analyseras i uppsatsen rör ett särskilt politiskt handlingsalternativ kommer nedanstående analys ta sin utgångspunkt i en normativ spetsformulering.

För att ytterligare tydliggöra översiktens systematik följer nedan ett exempel av enkel karaktär. Beteckningarna för argumenten skall läsas från vänster till höger, vilket innebär att exempelvis C₁P₃P₁ uttyds som contra-argument nummer 1 för pro-argument nummer 3 för pro-argument nummer 1 för spetsformuleringen.

Spetsformulering:

F₀ Vi bör åka kollektivt istället för att ta bilen.

Person 1:

P₁: Vi sparar pengar om vi åker kollektivt

P₁P₁ Vi åker gratis med kollektivtrafiken.

P₂P₁: Vi slipper betala vägtullar om vi åker kollektivt.

Person 2:

P₁: Det är mer miljövänligt att åka kollektivt.

P₂: Det kommer att gå snabbare att åka kollektivt

P₁P₂: Det är sannolikt långa bilköer den tidpunkt vi ska åka.

P₁P₁P₂: En stor ombyggnation pågår på den väg vi i så fall behöver köra.

Som synes är det med denna metod fullt möjligt att de två parterna har samma handlingsalternativ som slutmål, men att motiven till att de ser just det alternativet som mest attraktivt kan skilja sig åt.

²⁵ Vedung, Evert, *Det rationella politiska samtalet*, (Stockholm: Aldus/Bonniers, 1977), s. 43-46

²⁶ *Ibid.*, s. 44

²⁷ Englbrekt, Kjell et al., *Svensk säkerhetspolitik i Europa och Världen*, s. 171

²⁸ Vedung, Evert, *Det rationella politiska samtalet*, s. 36f

Pro et contraöversikten utgör steg ett i analysen som är uppdelad i tre steg. Det andra steget utgörs av en diskussion om hur argumenten kan klassificeras utifrån de teorier som läggs fram i nästkommande kapitel. I det avslutande tredje steget summeras och dras slutsatser av resultaten från de föregående stegen.

1.7 Litteratur och material

Regeringen har enligt lagen (2003:169) om väpnad styrka för tjänstgöring utomlands rätt att på begäran av Förenta Nationerna (FN) eller efter beslut av Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) ställa en styrka om totalt högst tretusen personer till förfogande för fredsbevarande insatser utomlands.²⁹ I de aktuella fallen rör det sig om insatser grundade på FN-stadgans kapitel VII, med innebörden att de intervenerande styrkorna i insatsen har befogenheter som sträcker sig bortom vad som menas med fredsbevarande verksamhet.³⁰ Detta har som effekt att det i enlighet med 15 kapitlet 16 § regeringsformen krävs ett medgivande från riksdagen för att inleda en insats med en svensk väpnad styrka.³¹

Det empiriska material som behandlas i uppsatsen består av de protokollförda riksdagsdebatterna som föregick bifallandet av propositionerna 2001/02:179, 2010/11:35 och 2010/11:111.

De behandlande utskottens respektive betänkande, det *sammansatta utrikes- och försvarsutskottets* betänkande 2001/02:UFöU3, 2010/11UFöU1 samt 2010/11:UFöU3 och den ursprungliga propositionen för insatsen i Afghanistan, 2001/02:60 med betänkande 2001/02:UFöU2, likväl som motionerna 2010/11:U2, 2010/11:U3 och 2010/11:U7 har också studerats för att erhålla en så bred lägesbild över den politiska situationen som möjligt, men behandlas som tidigare nämnts i avgränsningsavsnittet inte.

Det teoretiska ramverket för analysen utgår ifrån beskrivningar av politiska argument i termer såsom intressen och identitet och baseras på tidigare forskning av varierad karaktär. Detta material får anses representativt för forskningsläget och presenteras mer ingående i teorikapitlet.

1.8 Källkritik

Det centrala avsnittet i uppsatsen, analysen, är baserad på primärkällor, det vill säga obearbetade källor. Den språkmässiga stilen i dessa källor lämnar i vissa avseenden utrymme för tolkning då utsagorna är komponerade för att ge uttryck för specifika politiska inriktningar. Detta utgör dock i sammanhanget inget hinder för analysen, då själva syftet är att identifiera och analysera just vilket politiskt budskap källorna valt att lyfta fram som argument.

²⁹ <http://www.riksdagen.se/webbnav/index.aspx?nid=3911&bet=2003:169> (2011-05-16)

³⁰ <http://www.un.org/en/documents/charter/chapter7.shtml> (2011-05-16)

³¹ <http://www.riksdagen.se/webbnav/index.aspx?nid=3925#K15> (2011-05-16)

De analytiska verktygen och de teoretiska ramverk från vilka uppsatsen tar sin utgångspunkt, är i vissa fall baserad på sekundärkällor, det vill säga bearbetat material. I detta sammanhang gagnar detta uppsatsen såtillvida att de slutsatser som dras i analysen härigenom kan sättas i relation till jämförbara fallstudier.

1.9 Disposition

I det första kapitlet presenteras bakgrunden och syftet med undersökningen. Här redovisas även problemformuleringen, de på densamma baserade frågeställningarna samt valda avgränsningar. Metoden för undersökningens genomförande beskrivs, den litteratur och det material som undersökningen är baserad på presenteras samt styrkor och svagheter med källorna diskuteras också här.

Det andra kapitlet utgörs av det teoretiska ramverk varpå analysen är baserad. Först presenteras en allmän bild av forskningsläget, vilken följs av mer ingående förklaringar av de båda perspektiv som ligger till grund för analysen samt en sammanfattning.

Det tredje kapitlet består av själva analysen, vilken är uppdelad i ett avsnitt för vardera debattillfället. Dessa är i sin tur uppdelade mellan de båda aktörerna Socialdemokraterna och Moderaterna och avslutas med ett diskussionsavsnitt där resultaten kopplas mot det teoretiska ramverket. Kapitlet fullbordas sedan med avslutande reflektioner kring de slutsatser som dragits i de tidigare diskussionsavsnitten.

I det fjärde kapitlet redogörs förslag på fortsatt forskning.

2 Teori

2.1 Inledning

En stor mängd olika forskningsarbeten behandlar ämnen som rör sig kring frågeställningar om vad som motiverar stater till att engagera sig i internationella militära fredsfrämjande insatser. En komplett översikt över dessa, om en sådan kan ses som realistisk överhuvudtaget, låter sig inte göras inom ramarna för denna uppsats.

Jan Ångström analyserar i *Försvarsmaktens internationella insatser: I den svenska säkerhetens eller identitetens tjänst*³² trender i den svenska Försvarsmaktens internationella insatser, med utgångspunkt i en teori som betonar nationens intressen och en teori som betonar nationens identitet. Ångström drar slutsatsen att Sveriges deltagande i militära interventioner kan förklaras såväl med hänseende till våra intressen som utifrån den svenska identiteten.

Å ena sidan kan Sverige genom att inter文enera där internationell fred och säkerhet hotas bidra till dels att upprätthålla en världsordning där internationell rätt och humanitet främjas, dels att effektivisera Försvarsmakten, och dels främja intressen inom andra politikområden. Å andra sidan kan den ökade benägenheten att inter文enera tolkas som att det svenska medlemskapet i EU har skapat förväntningar om hur och vad en god medlemsstat är.³³

Rickard Åström, elev vid Försvarshögskolans (FHS) chefsprogram 06-08, undersöker i sitt examensarbete baserat på regeringens försvarsbeslutspropositioner³⁴ "... hur regeringen har argumenterat för svenskt deltagande med väpnad trupp i internationella fredsfrämjande insatser under tiden 1987 till 2004 samt om argumentationen har förändrats under tidsperioden, och i så fall på vilka sätt."³⁵ I sitt arbete kommer Åström, genom att undersöka regeringens argumentation för svenskt deltagande i internationella fredsfrämjande insatser, fram till att "... Sveriges säkerhetspolitiska mål och intressen har förändrats, utvecklats och vidgats."³⁶

2.2 Rationalistisk-/intressedriven politik

Nationella säkerhetshot anses många gånger inte vara bundna till staters territorier i traditionell geopolitisk mening, i synnerhet inte när det gäller västvärlden. Detta får anses vara giltigt inte minst när det gäller internationell terrorism. Multinationella operationer kan i detta sammanhang fungera som ett verktyg för att möta hot som inte bara är en isolerad nations ensak, både för att kunna samla erforderliga resurser för att, om inte vinna kriget, så åtminstone förbättra säkerhetsläget, men också för att skapa politisk legitimitet i den globala kontexten. Små stater kan genom deltagande dessutom erhålla en internationell genomslagskraft de annars aldrig skulle

³² Engelbrekt, Kjell et al., *Svensk säkerhetspolitik i Europa och Världen*, s. 169-202

³³ Ibid., s. 197f

³⁴ Åström, Rickard, *Syftet med svenskt deltagande med väpnad trupp i internationella fredsfrämjande insatser – har regeringens argumentation förändrats?*, (Stockholm: FHS Beteckning 1452/7:1, 2008)

³⁵ Ibid., s. 38

³⁶ Ibid., s. 47

kunna få.³⁷ På detta sätt hade FN under det kalla kriget stor betydelse som kontakt- och förhandlingsforum för det alliansfria Sverige, som befann sig exkluderat från många blockbundna kontaktformer.³⁸

Betraktas Sveriges deltagande i internationella militära insatser från ovanstående instrumentella perspektiv synes att militär våldsanvändning kan nyttjas för att åstadkomma politiska mål, även om ett direkt hot mot nationen inte anses existera. Det vill säga, den svenska Försvarsmaktens internationella insatser genomförs med anledning av att det de facto gynnar nationens intressen.³⁹

Peter Hederstedt, elev vid FHS chefsprogram 04-06, har i sitt examensarbete⁴⁰ genom främst intervjuer studerat de bakomliggande faktorerna till att Sverige valde att delta i Operation Artemis⁴¹. Hederstedt konstaterar bland annat att "EU-medlemskapet och Sveriges förändrade roll ställde krav på Sverige att ta initiativ och agera, för att inte riskera en marginalisering inom EU."⁴² I klartext syftade alltså den svenska insatsen alltså till att stärka Sveriges position inom unionen, implicit för att detta i förlängningen naturligtvis torde gynna andra svenska intressen. Ovanstående skulle uppenbarligen i sig kunna utgöra ett av skälen för insatsen

2.3 Kulturell-/identitetsdriven politik

Martha Finnemore hävdar att stater efter det kalla kriget i ökad omfattning har pressats till att intervensera militärt för att skydda olika folkgrupper från humanitära katastrofer. Finnemore använder sig av Somalia som exempel på en stat med mycket begränsad strategisk eller ekonomisk betydelse, men där militära styrkor ändå engagerats för att påverka händelseutvecklingen.⁴³

Det faktum att Sverige bidrar med militära resurser internationellt kan ses som ett resultat av en svensk strategisk kultur, med vilket avses "en uppsättning normer om vem, hur, med vilken rätt och för vilka syften som användningen av militär makt anses legitim."⁴⁴ Finnemore tillhör dem som argumenterar för att mönstret för militära interventioner måste ses i den föränderliga normativa kontexten, då det i många fall inte går att se några traditionella vinster i agerandet för de stater som intervenerar.⁴⁵

Dessa normer kan med fördel delas upp såsom antingen *regulativa* eller *konstitutiva*. Katzenstein definierar regulativa normer som vad som anses vara ett korrekt beteende, något som skapar intressen och även assisterar politiska aktörer att koordinera sitt beteende. Konstitutiva normer definieras av samma författare som ett uttryck för en aktörs identitet vilket också definierar

³⁷ Matlary, Janne Haaland, *European Union Security Dynamics – In the New National Interest*, s. 29ff

³⁸ Andrén, Nils, *Säkerhetspolitik – Analyser och tillämpningar*, s. 147

³⁹ Engelbrekt, Kjell et al., *Svensk säkerhetspolitik i Europa och Världen*, s.169-198

⁴⁰ Hederstedt, Peter, *Civil- militär planering och beredskap i en ny tid – blev Operation Artemis "politisk bingo"?*, (Stockholm: FHS Beteckning 673/6:1, 2007)

⁴¹ Operation Artemis var en internationell militär intervention i Demokratiska Republiken Kongo som syftade till att stävja den eskalerande konflikten i Ituruprovinsens huvudstad Bunia. EU hade under denna operation för första gången ledningsansvaret för en fredsfrämjande insats med FN:s kapitel VII mandat. Ibid.

⁴² Ibid., s. 48

⁴³ Katzenstein, Peter J. et al., *The Culture of National Security – Norms and Identity in World Politics*, (New York: Columbia University Press, 1996), s. 153f

⁴⁴ Engelbrekt, Kjell et al., *Svensk säkerhetspolitik i Europa och Världen*, s. 187

⁴⁵ Katzenstein, Peter J. et al., *The Culture of National Security – Norms and Identity in World Politics*, s. 153-185

intressen och därigenom ger upphov till ett beteende.⁴⁶ Identitet är således, som Ångström uttrycker det, "... inte något som skapas enbart utifrån aktörens egen vilja, utan identitet skapas i ett socialt sammanhang. Det innebär att det inte bara är självbild, utan också andras bild av en själv som formar identitet."⁴⁷ Just det senare är viktigt att beakta när argumentationer analyseras, då kulturen följaktligen inte bara är ett resultat av förhandling och avvägning mellan svenska myndigheter och maktbärande, utan även internationella aktörer.

Detta leder oundvikligen till slutsatsen att kulturella argument kan framföras ur ett regulativt perspektiv för att bekräfta den svenska identiteten i en internationell kontext. Här ligger det nära till hands att göra en koppling till Ångströms tes om den svenska säkerhetspolitiska elitens försök att finna en identitet i internationella sammanhang, i sin strävan efter att besvara vad det innebär för Sverige att vara medlem.⁴⁸

Även om nationens identitet, oavsett betraktare, ständigt befinner sig i en förändringsprocess, är behovet att bekräfta den knappast en ny företeelse. Den svenska interventionen i det trettioåriga kriget, hävdar Ringmar, berodde på att Sverige hade ett behov av att bevisa för omvärlden att den egna självuppfattningen de facto var giltig.⁴⁹ Det faktum att den identitet Gustav II Adolf strävade efter att befästa under det trettioåriga kriget inte så mycket handlade om humanism som att framhäva nationens historiska och religiösa storhet⁵⁰, utgör inte något hinder för att dra paralleller med de kulturella argument som nyttjas i dagens politiska argumentation. Exempelvis Jakobsen anser att det är av vikt att vid studier av dagens fredsfrämjande operationer inte utelämnas erfarenheter som gjordes i samband med FN-insatser under det kalla kriget.⁵¹ FN-insatser, som idag utgör en del av grunden för den svenska nationella identiteten.⁵²

2.4 Sammanfattning

Westberg beskriver i sin avhandling⁵³ två olika typer av politiska drivkrafter, *identitetsdriven* politik och *intressedriven* politik, vilka med fördel kan appliceras i denna kontext för att tydliggöra de två olika perspektiven. För att påvisa skillnaderna mellan dessa båda perspektiv använder sig Westberg av fem olika jämförelsepunkter, varav det Westberg benämner *intressedefinitionernas bestämningsfaktorer* i detta sammanhang utgör en tillfredsställande sammanfattning över de båda perspektiven:

Intressedriven politik: "Konsekvensorienterade intressen som fastställs med utgångspunkt i en objektiv analys."

⁴⁶ Katzenstein, Peter J., *Cultural Norms and National Security – Police and Military in Postwar Japan*, (Ithaca, New York: Cornell University Press, 1996), s. 18

⁴⁷ Engelbrekt, Kjell et al., *Svensk säkerhetspolitik i Europa och Världen*, s. 187

⁴⁸ Ibid., s. 198

⁴⁹ Ringmar, Erik, *Identity, interest and action*, (New York: Cambridge University Press, 1996), s. 145

⁵⁰ Ibid., s. 145-186

⁵¹ Jakobsen, Peter Viggo, *Nordic Approaches to Peace Operations – A New Model in the Making?*, s. 5f

⁵² Se exempelvis Andrén, Nils, *Säkerhetspolitik – Analyser och tillämpningar*, Passim; Bjereld, Ulf, *Kritiker eller medlare – En studie av Sveriges utrikespolitiska roller 1945-1990*, Passim

⁵³ Westberg, Jacob, *Den nationella drömträdgården*, (Stockholm: Stockholms Universitet; Statsvetenskapliga institutionen, 2003)

Identitetsdriven politik: ”Identitetsrelaterade intressen som fastställs med utgångspunkt i specifika identitetstemata.”⁵⁴

Ytterligare ett förtydligande som kan kasta ljus över skillnaderna mellan de två förhållningssätten står att finna i *Explaining and understanding international relations*.⁵⁵ Här används begreppet *realism* för att beskriva internationellt agerande som syftar till att gynna nationella intressen. Realistiskt agerande sker utan någon vidare hänsyn till moraliska känslor eller observatörers förhoppningar och kan således ses som uttryck för en intressedriven politik.⁵⁶

Motsvarigheten till den identitetsdrivna politiken benämns i samma verk *idealism*. I likhet med tidigare genomgång av detta politiska förhållningssätt konstateras att idealismen är normativ och kan kopplas till institutionella framsteg,⁵⁷ något som i denna kontext kan exemplifieras med utvecklingen och förstärkandet av FN som organisation.

De två ovanstående perspektiven på nyttjandet av militära resurser kan anses vara rivaliserande, men om Sverige inte genomför internationella militära insatser för att direkt gynna våra egna intressen, utan snarare med humanitära och solidariska motiv som grund kan dock de båda perspektiven tänkas komplettera varandra istället. Detta genom att en insats”(...) för småstaten Sveriges del, [kan bidra med] ökad respekt för FN och det internationella samfundets regelverk. Även insatser som motiveras utifrån humanitära hänsyn kan alltså ses som att de tillgodoser snäva nationella intressen på längre sikt.”⁵⁸

⁵⁴ Westberg, Jacob, *Den nationella drömträdgården*, s. 31

⁵⁵ Hollis, Martin et al., *Explaining and Understanding International Relations*, (Oxford: Clarendon Press, 1990)

⁵⁶ *Ibid.*, s. 10f

⁵⁷ *Ibid.*, s. 10

⁵⁸ Engelbrekt, Kjell et al., *Svensk säkerhetspolitik i Europa och Världen*, s. 170

3 Analys

3.1 2002 – Afghanistan

Argumenten som rör Afghanistanfrågan 2002 är hämtade från debatten som föregick bifallandet av regeringens proposition 2001/02:179. Representanter för Socialdemokraterna och därmed regeringen var vid tillfället Berndt Ekholm (BE) och Karin Wegestål (KW). Moderaterna och därmed det starkaste oppositionella partiet representerades av Henrik Landerholm (HL).

Nedan presenteras argumenten enligt den tidigare beskrivna pro et contraöversikten. Argumenten är i en del fall varsamt omformulerade för att passa in i formatet, dock utan att essensen påverkats. Invid respektive argument anges även vilken talare som är upphovsman till citatet.⁵⁹ Den normativa spetsformuleringen är, för att skapa rätt bild av vad argumenten behandlar, en bearbetning av propositionsrubriken.⁶⁰

3.1.1 Socialdemokraterna

- F₀:** Sverige bör fortsätta delta i en internationell styrka i Afghanistan.
- P₁:** Vi fullföljer en god tradition: När FN:s säkerhetsråd beslutar om insatser för fred och säkerhet och efterfrågar svenskt engagemang så ställer vi upp, och vi kan påräkna stor enighet bakom ett sådant beslut. (BE)
- P₁P₁:** FN skapades efter andra världskriget som ett skydd för de små ländernas rätt till oberoende gentemot de militärt starkare. (KW)
- P₂P₁:** Av tradition är Sverige ett av de länder som av eget intresse alltid ställt upp för FN (KW)
- P₃P₁:** Av tradition är Sverige ett av de länder som i solidaritet med FN alltid ställt upp för FN. (KW)
- P₄P₁:** ISAF har ett FN-mandat i ryggen. (BE)
- P₂:** FN:s säkerhetsstyrka har en avgörande roll vid formandet av Afghanistans framtid. (BE)
- P₂P₂:** Styrkan har till uppgift att bistå de afghanska myndigheterna med att upprätthålla säkerheten i och kring Kabul för den i Bonn tillsatta interimregeringen. (BE)
- P₃P₂:** Det är naturligtvis mycket angeläget att interimregeringen kan skapa möjlighet för en oberoende kommission att förbereda och sammankalla ett traditionellt rådslag, det som kallas för en loja jirga. Detta rådslag skall komma fram till en övergångsregering. Övergångsregeringen ska styra landet i två år varefter val ska hållas och en av förutsättningarna för detta är att säkerheten och stabiliteten kan upprätthållas, särskilt i och kring huvudstaden. (BE)

⁵⁹ Debatten i sin helhet återfinns i riksdagens protokoll 2001/02:123 (Stockholm: 2002)

⁶⁰ Regeringens proposition 2001/02:179, *Fortsatt svenskt deltagande i en internationell styrka i Afghanistan*, (Stockholm: 2002)

- P₄P₂:** Styrkan har till uppgift att bistå FN:s olika insatser samlade under Unama, United Nations Assistance Mission in Afghanistan, för övriga hjälpinsatser och för att generellt skapa en stabil och säker miljö som gör det möjligt att genomföra den förändring som man tagit ställning för i Bonn. (BE)
- P₁P₄P₂:** Dess uppgift är också att bidra till att FN själv och olika hjälpinsatser kan fungera. (BE)

3.1.2 Moderaterna

- F₀:** Sverige bör fortsätta delta i en internationell styrka i Afghanistan.
- P₁:** Internationella insatser ska vara en huvuduppgift för totalförsvaret i allmänhet och för Försvarsmakten i synnerhet. (HL)
- P₁P₁:** Sverige behöver ökad handlingsfrihet för att vi bättre i rikets säkerhetspolitiska intressen ska kunna verka både hemma, i närområdet och längre bort. (HL)
- P₁P₁P₁:** Målsättningen är ett allsidigt och flexibelt försvar som ska kunna verka som ett säkerhetspolitiskt instrument i många olika situationer. (HL)
- P₂:** Sverige måste självklart bidra till en rimlig säkerhetssituation i Afghanistan. (HL)
- P₁P₂:** Något annat vore orimligt, särskilt i denna stund när det afghanska folkets representanter i ett rådslag, loja jirga, nu försöker lösa en hel del grundläggande problem avseende den afghanska statens framtida styrelseskick. (HL)

3.1.3 Diskussion

Ehuru debatten som föregick bifallandet av den allra första insatspropositionen för Afghanistan helt saknade inlägg från moderata talespersoner, lider även denna debatt av en något knapphändig moderat argumentation. I detta fall deltog endast en moderat talesman, medan två socialdemokrater gjorde inlägg i debatten, vilket också med tydlighet visar sig i översikten.

Kopplat mot den första frågeställningen⁶¹ går det trots skillnaden mellan partierna i mängden analyserbart material att se en olikartad polarisering.

I den socialdemokratiska retoriken läggs stor vikt vid FN:s roll i allmänhet och svenska FN-traditioner i synnerhet, men det framgår även att traditionen grundar sig i både svenska intressen och solidaritet med FN. Förutom att traditionen har en klar koppling till den svenska nationella identiteten, och således gör uttryck för den svenska strategiska kulturen, framgår alltså även att traditionen gynnar svenska intressen. Ty i egenskap av liten nation ligger det i Sveriges intresse att stärka FN som organisation och även underbygga legitimiteten i insatser med ett tydligt FN-mandat. Traditionens inrikespolitiska symbolvärde bör naturligtvis heller inte ringaktas.

Moderaternas inlägg i debatten är förvisso av en mindre omfattning än Socialdemokraternas och framstår i sammanhanget som närmast pliktskyldigt, men det är ändå tydligt att en del av argumenten till sin natur skiljer sig avsevärt från de socialdemokratiska. Till skillnad från regeringspartiet gör den moderate talespersonen tydliga kopplingar mellan Försvarsmaktens

⁶¹ Hur har Socialdemokraterna och Moderaterna argumenterat för de berörda insatserna?

internationella verksamhet och nationens säkerhetspolitiska intressen, utan att fördenskull konkretisera hur dessa intressen de facto gynnas av insatsen i Afghanistan.

Att kort resonera i solidariska banor, något båda partierna om än i olika utsträckning gör, torde vara något av en retorisk självklarhet, och det blir därför svårt att i detta avseende identifiera några tydliga mönster i moderaternas debattinlägg.

3.2 2010 – Afghanistan

Argumenten som rör Afghanistanfrågan 2010 är hämtade från debatten som föregick bifallandet av regeringens proposition 2010/11:35. Representanter för Moderaterna och därmed regeringen var vid tillfället Karin Enström (KE) och Carl Bildt (CB). Socialdemokraterna och därmed det starkaste oppositionella partiet representerades av Urban Ahlin (UA) och Åsa Lindestam (ÅL).

Argumenten redovisas enligt samma förutsättningar som angavs under rubriken 2002 – Afghanistan⁶² och även här är spetsformuleringen en normativ bearbetning av propositionsrubriken.⁶³

3.2.1 Socialdemokraterna

F₀: Sverige bör fortsätta delta i den internationella säkerhetsstyrkan i Afghanistan (ISAF).

P₁: Förenta nationernas säkerhetsråd, som har ansvaret för internationell fred och säkerhet, har tagit ett beslut om att man ska kräva att medlemsländerna i FN ska bidra till säkerhet och återuppbyggnad i Afghanistan. (UA)

P₁P₁: För oss som är vänner av Förenta nationerna är detta viktig att veta. (UA)

P₁P₁P₁: Vi socialdemokrater menar naturligtvis att det måste finnas ett robust folkrättsligt mandat när vi sänder ut soldater i utlandstjänst. (UA)

P₁P₁P₁P₁: Här finns ett beslut från Förenta nationernas säkerhetsråd. (UA)

P₂: Vi är där för att hjälpa det afghanska folket att ta över makten i sitt eget land. (ÅL)

P₁P₂: Vi är dessutom inbjudna av den afghanska regeringen. (UA)

P₂P₂: Vi är inbjudna av det afghanska folket och den afghanska regeringen, och vi lämnar den dag den afghanska regeringen vill att vi ska lämna. (UA)

P₁P₂P₂: Den dag det afghanska folket och dess afghanska regering säger att de inte vill att det ska finnas några internationella trupper i deras land kommer de internationella trupperna naturligtvis att lämna. (UA)

P₃: Det har blivit en förändring här, och det är vi som har varit med och gjort den förändringen möjlig. (ÅL)

⁶² Debatten i sin helhet återfinns i riksdagens protokoll 2010/11:35 (Stockholm: 2010)

⁶³ Regeringens proposition 2010/11:35, *Fortsatt svenske deltagande i den internationella säkerhetsstyrkan i Afghanistan (ISAF)*, (Stockholm: 2010)

- P₁P₃:** För ett år sedan sade jag att det var en tredjedel av flickorna som hade möjlighet att gå i skolan. I år är situationen helt annorlunda. Av drygt 60 000 elever var 33 000 pojkar och 28 000 flickor i deras område, det vill säga nästan hälften. (ÅL)
- P₁P₁P₃:** Vi har alltså gjort en stor skillnad genom att finnas där i vårt område. (ÅL)
- P₂P₁P₃:** Här har det kommit till någonting nytt, och det måste vi fortsätta att stödja. (ÅL)
- P₄:** Stödet för insatsen i Afghanistan växer. (UA)
- P₁P₄:** Faktum är att vi egentligen har ett enigt parlament i dag som säger: Ja, det är rimligt att det svenska deltagandet i ISAF fortsätter. (UA)
- P₁P₁P₄:** För två år sedan, när vi tog beslutet då, var det de fyra borgerliga partierna och Socialdemokraterna som stödde insatsen i Afghanistan. Förra året anslöt sig återigen Miljöpartiet till linjen att vi ska ha en fortsatt militär närvaro i Afghanistan. Den som läser den motion som Vänsterpartiet har presterat ser att man även i den menar att det ska finnas en svensk militär närvaro fram till våren 2013. Likadant står det i Sverigedemokraternas motion. (UA)
- P₂P₄:** Vi känner också stolthet över de svenska män och kvinnor som deltar i dessa internationella insatser i fredens tjänst. (UA)
- P₅:** Vi vill vara en aktiv partner i de av FN:s säkerhetsråd och Kabulkonferensen beslutade ansträngningarna. (UA)
- P₁P₅:** Sveriges medverkan i de internationella insatserna för att hjälpa Afghanistan sker på basen av dels beslut fattade av FN:s säkerhetsråd och dels den nya inriktning av den samlade politiken som lades fast av den av FN och Afghanistan gemensamt ledda Kabulkonferensen i juli 2010. (UA)
- P₆:** Vårt engagemang för Afghanistan är långsiktigt och starkt. (UA)
- P₁P₆:** Sverige kommer – inom ramen för Förenta nationerna och Europeiska unionen, men också i övrigt – att fortsätta ett aktivt engagemang för fred och försoning, utveckling och stabilitet och inte minst för respekten för grundläggande mänskliga fri- och rättigheter i Afghanistan och i den vidare regionen. (UA)
- P₂P₆:** Efter överlämnande av säkerhetsansvar i landets olika delar kvarstår ett åtagande om internationella insatser för hjälp med utbildning och stöd av Afghanistans armé, polis och andra säkerhets- och rättsorgan. (UA)
- P₇:** Inom säkerhetsområdet vill vi aktivt medverka till att förverkliga Afghanistans presidents mål att de afghanska säkerhetsstyrkorna ska kunna leda och genomföra operationer i alla provinser i slutet av 2014. (UA)
- P₁P₇:** Detta kommer att kräva förstärkta internationella insatser för att utbilda och stödja de afghanska säkerhetsstrukturerna. Det är framgången i dessa som kommer att möjliggöra ett stegvis överlämnande av säkerhetsansvaret i olika delar av landet. (UA)
- P₂P₇:** Det krävs säkerhet i Afghanistan för att barnmorskorna ska kunna arbeta. Det krävs både och. (UA)

3.2.2 Moderaterna

- F₀:** Sverige bör fortsätta delta i den internationella säkerhetsstyrkan i Afghanistan (ISAF).
- P₁:** Sveriges engagemang för Afghanistan ska fortsätta att vara långsiktigt och starkt. (KE)
- P₁P₁:** Jag vill kunna ge inte bara Afghanistans FN-ambassadör det hoppet och det löftet utan hela Afghanistans befolkning, att Sveriges engagemang är fortsatt långsiktigt och starkt. (KE)
- P₂P₁:** Vi tar ansvar för utvecklingen i Afghanistan. (KE)
- P₁P₂P₁:** Det gör vi för det afghanska folkets skull. (KE)
- P₂P₂P₁:** Det gör vi för att det ligger i Sveriges intresse att göra så i kampen mot den internationella terrorismen och narkotikahandeln och för att bidra till fred och stabilitet i världen. (KE)
- P₃P₁:** Vi vet att man i sådana här sammanhang måste ha uthållighet. (KE)
- P₁P₃P₁:** Fredsuppbyggande arbete tar tid. (KE)
- P₁P₁P₃P₁:** Det är först nu, ett årtionde efter att insatsen påbörjades, som alla instrumenten börjar komma på plats och kan ge full effekt. (KE)
- P₂P₁P₃P₁:** Vi har varit aktiva på Balkan i nästan 20 år. (KE)
- P₃P₁P₃P₁:** Situationen i Irak såg helt olöslig ut. Det finns stora problem kvar, men det har blivit bättre. (KE)
- P₄P₁:** Det finns en enkel och snabb väg att misslyckas. Den enkla och snabba vägen till misslyckande är att vi drar oss tillbaka helt och hållet från Afghanistan. (CB)
- P₁P₄P₁:** Vi vet vad som kommer att inträffa: Inbördeskriget är alldeles säkert. Det regionala kriget är mycket sannolikt. Miljoner människor kommer att tvingas på flykt. Tusentals och åter tusentals människor kommer att förlora livet om vi väljer denna väg. (CB)
- P₅P₁:** Om vi drar tillbaka alla säkerhetsinsatser, kommer det att innebära att de andra insatserna dras tillbaka också. (CB)
- P₆P₁:** Redan från början var vi med i insatser i Afghanistan, inte bara i insatsen sedan 2002 utan faktiskt också i insatser långt tidigare. (CB)
- P₁P₆P₁:** Sverige tillhörde de länder där solidaritet mobiliserades för att hjälpa Afghanistans folk humanitärt både omedelbart och i ett *långsiktigt* mödosamt freds- och statsbyggande som kunde gå in i en ny, inte okomplicerad men trots allt bättre fas i och med talibanregeringens fall och de internationella insatserna sedan 2002. (CB)
- P₂:** Vi är i Afghanistan för att hjälpa till och bygga en fred. (CB)
- P₁P₂:** Det måste bli en fred på den folkvalda regeringens villkor, och då måste regeringen ha en styrkeposition för att kunna förhandla. (KE)
- P₁P₁P₂:** Att nu avbryta insatsen skulle kasta Afghanistan in i ett ännu värre kaos. (KE)
- P₁P₁P₁P₂:** Det skulle försvåra förutsättningarna för förhandlingar. (KE)
- P₂P₁P₂:** Ju svagare regering, desto sämre förhandlingsposition har man. (KE)
- P₃P₁P₂:** Långsiktigt finns det inte en enbart militär lösning på konflikten, utan det kommer att krävas fredsförhandlingar. (KE)

- P₂P₂:** Det är stats- och fredsbyggandet som är avgörande, men det måste skyddas av de militära insatserna – de förutsätter varandra. (CB)
- P₁P₂P₂:** De militära insatsernas uppgift i situationer som dessa är att skydda den politiska, ekonomiska och civila process som är avgörande för framgång. Utan det skyddet är inte den politiska, ekonomiska och civila utvecklingen möjlig. Då kollapsar stats- och fredsbyggandet. (CB)
- P₃P₂:** Sverige är inte i Afghanistan för att vinna ett krig. (CB)
- P₄P₂:** Det är vi därför att Förenta nationernas säkerhetsråd enhälligt har fattat beslut om den insatsen och vädjat till FN:s medlemsstater om att medverka i den. (CB)
- P₁P₄P₂:** Anledningen till att FN:s säkerhetsråd har fattat detta beslut är att Afghanistan var ett fäste för terrorism, ett fäste för droghandel och ett fäste för förtryck som höll på att utvecklas och som även de facto utvecklades till ett hot inte bara mot regionen utan också mot världen i övrigt. (CB)
- P₂P₄P₂:** För FN:s säkerhetsråd blev det nödvändigt att fatta beslutet, och det var självklart för Sverige att vara med. (CB)
- P₃:** Över två tredjedelar av den afghanska befolkningen vill se en fortsatt internationell närvaro i Afghanistan. (KE)
- P₁P₃:** Mätningar visar att 65 procent av den afghanska befolkningen lägger skulden för det utbredda våldet på talibanerna medan mindre än 5 procent anklagar ISAF-styrkan för detta. (KE)
- P₄:** Det är ansvarslöst att vända världen ryggen när världen försöker lösa problem även om dessa problem är väldigt stora. (CB)
- P₁P₄:** Vi är eniga om att inte nu vända Afghanistan ryggen och vända världen ryggen och vända en stolt tradition som är svensk ryggen. (CB)
- P₂P₄:** Samtidigt som vi ser de stora problemen och ser utmaningarna vore det självfallet ansvarslöst av Sverige att vända det internationella samfundet ryggen när det internationella samfundet när det gäller stats- och fredsbyggande står inför en uppgift som är svårare än väldigt många av de andra motsvarande insatser som det internationella samfundet har gjort och som Sverige – nota bene – nästan alltid har ställt upp i. (CB)
- P₁P₂P₄:** Låt oss se på traditionen och också se perspektiven. (CB)
- P₁P₁P₂P₄:** Nästa år är det ett halvt sekel sedan Dag Hammarskjöld förlorade sitt liv i den tragiska flygolyckan i Ndola nere i Kongo. Hammarskjöld var där i den djupt kontroversiella militära insats som gjordes från FN:s sida för att rädda ett Kongo som strax efter sin självständighet fullständigt höll på att slitas sönder och samman. Sverige skickade dit soldater, och vi skickade dit stridsflygplan. Det var strider, och det var civila offer i mycket stor omfattning. Många svenskar förlorade livet. Men vi kände en stolthet då över det som skedde, och vi känner fortfarande en stolthet över det som de då gjorde. (CB)
- P₁P₁P₁P₂P₄:** Det räddade Kongo och Afrika från någonting som kunde ha blivit ännu mycket värre om man hade tillåtit att allting hade slitits sönder och samman då i början av 1960-talet. (CB)
- P₂P₁P₁P₂P₄:** Sverige fick ett anseende som nation – som en nation som inte heller väjer undan för det som är svårt i det internationella samarbetet. Det kan vi känna stolthet över även i dag. (CB)

- P₅:** Afghanistan FN-ambassadör har en förhoppning om att vi tillsammans med resten av det internationella samfundet ska fortsätta att stödja Afghanistan. (KE)
- P₁P₅:** Afghanistan FN-ambassadör uttryckte i sitt tal sin tacksamhet för detta engagemang och stöd. (KE)
- P₂P₅:** Han uttryckte också en farhåga om vad som skulle hända om vi inte fortsätter att stödja Afghanistan. (KE)
- P₃P₅:** Det internationella samfundets engagemang är starkt. (KE)
- C₁:** Det finns inga garantier för att vi kommer att lyckas med någonting. (CB)
- C₁C₁:** Men att det inte finns några garantier får aldrig vara någon ursäkt för att inte ens försöka. (CB)
- C₂C₁:** Det är en hel del som har blivit bättre i Afghanistan. (KE)
- P₁C₂C₁:** Det finns en hel del positiva tecken. (KE)
- P₁P₁C₂C₁:** 2010 års ekonomiska tillväxt ser ut att hamna på ungefär 8 procent. (KE)
- P₂P₁C₂C₁:** Sju miljoner barn går i skolan varav 40 procent är flickor. (KE)
- P₃P₁C₂C₁:** Den afghanska armén fortsätter att utvecklas positivt. (KE)
- P₄P₁C₂C₁:** I undersökningar som har gjorts säger 59 procent av afghanerna att de tror att deras land rör sig i rätt riktning. (KE)

3.2.3 Diskussion

Förutom att debatten om Afghanistan 2010 är betydligt mer omfattande än den 2002 och även, vilket framgår nedan, Libyendebatten 2011, så är den märkbart mer mångfacetterad. Sannolikt beror detta givetvis till del på just omfattningen av debatten, ehuru detta faktum i sig öppnar upp för intressanta frågeställningar om varför det faktiskt ser ut på detta sätt.

Just omfattningen av debatten är alltför intressant i sammanhanget för att inte titta närmare på. Naturligtvis grundar den sig i ett flertal faktorer varav några som ligger nära till hands förtjänar att omnämnas i särskild ordning.

Den svenska insatsen i Afghanistan har nu pågått en längre tid och vid en jämförelse av hur den såg ut 2002 återfinns måhända inte alltför stora likheter. Det svenska truppbidraget är av en helt annan omfattning och den verksamhet som bedrivs på plats har en större spännvidd.⁶⁴ Viktigt i sammanhanget är också de förluster som den svenska kontingenten åsamkats i stridshandlingar under det senaste året. En del analytiker bedömer att om den svenska kontingenten drabbas av förluster i betydande omfattning, kan det komma att bidra till att Sverige väljer att avsluta insatsen, medan andra bedömer att förluster i sig har liten effekt på den politiska viljan.⁶⁵

Jämfört med de andra två fallen som behandlas i denna uppsats förelåg i det här fallet inte lika utbredd politisk enighet, vilket sannolikt också bidragit till att de respektive talespersonerna bedömt det vara mer motiverat att aktivt argumentera för sitt partis förhållningslinje.

⁶⁴ För jämförelse se regeringspropositionerna 2001/02:179, *Fortsatt svenskt deltagande i en internationell styrka i Afghanistan* samt 2010/11:35, *Fortsatt svenskt deltagande i den internationella säkerhetsstyrkan i Afghanistan (ISAF)*

⁶⁵ Se exempelvis Jakobsen, Peter Viggo, *Nordic Approaches to Peace Operations – A New Model in the Making?*, s. 182f

För att återkoppla till det faktum att svensk personal bragts om livet i insatsen, är det sannolikt så att en del kritiker till insatsen använder sig av detta som argument för att säkerhetssituationen i insatsområdet förvärrats sedan interventionen inleddes. Ett rimligt antagande är att de många argument som framläggs angående nyttan med den svenska insatsen beror på en vilja att tydliggöra att den svenska insatsen även ligger i värdnationens intresse.

Det går att dra många paralleller mellan den socialdemokratiska och moderata retoriken i debatten. Det är tydligt att debatten handlar om en förlängning av insatsen, och inte ett första beslut om insats då båda partierna trycker på vikten av att arbeta långsiktigt. Båda partierna framför argument som konkret visar på en om inte direkt, så i vart fall indirekt nyttoeffekt för nationen Sverige. Det är även påtagligt att svenska traditioner skattas högt samt att även argument som inte är direkt kopplade till svensk strategisk kultur, men ändå i vissa avseenden kan anses vara identitetsrelaterade, är centrala i debatten.⁶⁶

3.3 2011 – Libyen

Argumenten som rör Libyenfrågan 2011 är hämtade från debatten som föregick bifallandet av regeringens proposition 2010/2011:111. Representanter för Moderaterna och därmed regeringen var vid tillfället Cecilia Widegren (CW) och Carl Bildt (CB). Socialdemokraterna och därmed det starkaste oppositionella partiet representerades av Urban Ahlin (UA) och Åsa Lindestam (ÅL).

Argumenten redovisas enligt de tidigare angivna förutsättningarna⁶⁷ och spetsformuleringen är framtagen genom samma metod som tidigare.⁶⁸

3.3.1 Socialdemokraterna

F₀: Sverige bör delta i den internationella militära insatsen i Libyen.

P₁: Vi ställer upp i Sverige när FN kallar för att skydda civila. (UA)

P₁P₁: Det är en svensk tradition. (UA)

P₁P₁P₁: Det är tämligen osvenskt att tala om att vi inte borde lägga oss i detta. (UA)

P₄P₁: I Sverige har vi en tradition av att när Förenta nationerna samlar sig och ber medlemsstaterna om hjälp för att skydda människor i nöd i världen är Sverige ett av de länder som ställer sig först i kön. (UA)

P₅P₁: När FN säger att vi ska ställa upp ska vi göra det. (ÅL)

P₆P₁: Vi är beredda att bidra. (UA)

P₁P₆P₁: Det förpliktar oss att göra det. (ÅL)

⁶⁶ Flera exempel på detta står att finna i debatten, varav ” Vi är inbjudna av det afghanska folket och den afghanska regeringen” ses som representativt av författaren.

⁶⁷ Debatten i sin helhet återfinns i riksdagens protokoll 2010/11:81 (Stockholm: 2011)

⁶⁸ Regeringens proposition 2010/2011:111, *Svenskt deltagande i den internationella militära insatsen i Libyen*, (Stockholm: 2011)

- P₂:** Det vi nu borde fokusera på är att se till att stridigheterna upphör och få i gång en politisk dialog och få in det humanitära biståndet, vilket är oerhört svårt när situationen ser ut som den gör. (UA)
- P₁P₂:** Vi måste fokusera på att få in det humanitära stödet. (UA)
- P₁P₁P₂:** Människor i Misrata lever just nu under enormt svåra förhållanden, där ingen hjälp kommer in. (UA)
- P₂P₁P₂:** Det finns inte en militär lösning på situationen i Libyen. Det måste självklart komma fram en politisk dialog. Det måste vara libyerna själva som bestämmer sig för hur de vill utveckla sitt samhälle. Dit är det långt. (UA)
- P₂P₂:** Vi kan inte stå i beredskap och vänta och vänta, utan det här måste ske nu, innan de civila blir mer utsatta än de är i dag. (ÅL)
- P₃:** Vi måste vara de som går i bräsch för att FN:s mandat ska gälla. Och vi ska bidra på det sätt som vi kan. (ÅL)
- P₁P₃:** Det vore förödande för framtiden om säkerhetsrådets permanenta medlemmar känner att mandatet utnyttjades till mer än vad mandatet gav mandat till. (UA)

3.3.2 Moderaterna

- F₀:** Sverige bör delta i den internationella militära insatsen i Libyen.
- P₁:** I Libyen ser vi en alltmer desperat regim som i stället för att värna sin befolkning våldför sig på civila människor med till synes urskillningslöst våld. Sverige kan inte stå passivt inför detta. (CW)
- P₁P₁:** Sverige har ett ansvar för att bidra till fred och säkerhet i vår omvärld. (CW)
- P₂P₁:** Sverige är inte neutralt. Vi är för demokrati och vi är mot diktatur. Vi är för mänskliga rättigheter och vi är mot förtryck. (CW)
- P₃P₁:** Sverige har ett ansvar för att skydda människor som hotas. (CW)
- P₂:** När FN beslutar att ingripa och när vi har förmåga att göra det ska vi ställa upp. (CW)
- P₂P₂:** För att främja fred och säkerhet och för att skydda medmänniskor som utsätts för våld och övergrepp. (CW)
- P₃P₂:** Det är en svensk tradition att bidra till internationella fredsinsatser. (CB)
- P₄P₂:** Det handlar om solidaritet, europeisk, global och internationell, med militära, med humanitära och med politiska insatser. (CB)
- P₅P₂:** Det handlar om stolthet över de insatser som svenska medborgare i Natos, i EU:s eller i FN:s tjänst gör i olika delar av världen. (CB)
- P₃:** Ibland är riskerna med att inte ingripa större än riskerna med att faktiskt ingripa.⁶⁹ (CB)

⁶⁹ Detta argument gäller markmålsoperationer med flygande förband specifikt. I anförandet konstateras dock att dessa utgör en viktig del av de samlade operationerna, varför tolkningen här görs att argumentet gäller insatsens, som helhet, legitimitet.

P₂P₃: Länderna söder om Medelhavet är våra grannar. De är grannar till den union i vilken vi helt och fullt är en medlem. (CB)

P₄: Det finns en bred enighet internationellt om att de militära operationerna är nödvändiga, men de militära operationerna är som vanligt i sådana här sammanhang inte tillräckliga. Det är helheten man måste utforma på ett viktigt och riktigt sätt. (CB)

3.3.3 Diskussion

Störst likheter mellan Socialdemokraternas och Moderaternas argument i de behandlade fallen återfinns måhända i debatten rörande Libyeninsatsen. Stor tyngd läggs i båda partiernas argumentationer vid svenska traditioner, humanism, mänskliga rättigheter, solidaritet, et cetera. Fokus tycks i den här debatten hos båda partierna ligga vid kulturella faktorer.

Rationella argument förekommer förvisso, exempelvis så nämner moderaterna Libyens geografiska närhet till Europa och därmed EU. Att de sydeuropeiska unionsmedlemmarna kan komma att påverkas, eller redan nu påverkas i större utsträckning än Sverige av den pågående konflikten är naturligtvis ett faktum. Då länderna är medlemmar av samma union kan detta i förlängningen medföra att Sverige påverkas i högre grad än om konflikten hade ägt rum i ett land som inte gränsar till någon EU-medlemsstat.

På den socialdemokratiska sidan har de rationella argumenten återigen en tydlig koppling till FN.

Det är möjligt att det finns rationella nyttoeffekter för Sverige kopplat till det faktum att det svenska stridsflygplanet JAS 39 Gripen deltar i den intervenerande styrkan i Libyen. Exempelvis är det tänkbart att exporteringen av flygplanet gynnas av dels den publicitet som insatsen medför och dels av att flygplanet därigenom kan bevisas dugligt för den typen av insatser. I tillägg till detta erhåller både flygplantillverkaren och Flygvapnet värdefulla erfarenheter som kan omsättas i teknikutveckling, taktikutveckling och även doktrinutveckling..

Inga argument som påminner om ovanstående exempel nämns i debatten. En möjlig förklaring till detta är att det inte anses korrekt i det svenska politiska klimatet att framföra denna typ av rationella argument, den inrikespolitiska aspekten kan således inte förbises. ”Det är bara för det nationella försvaret som den militära våldsanvändningen är oproblematiskt legitim, medan för det internationella så anses inte interventioner i egenintresse som legitima.”⁷⁰ Även om beslutsfattare ser en konkret nyttoeffekt i att delta i internationella militära interventioner, är det tänkbart att detta inte framförs som argument i debatten då det skulle kunna inverka negativt på hemmaopinionen.

3.4 Slutsatser

Att på grundval av den analys som nu ligger för handen besvara de nedan återgivna frågeställningarna låter sig, vilket redan tidigare indikerats, endast till del göras.

De två första frågeställningarna är nära sammanlänkade och redovisas därför tillsammans. Den tredje frågeställningen som behandlar tidsdimensionen redovisas sedan i särskild ordning.

⁷⁰ Engelbrekt, Kjell et al., *Svensk säkerhetspolitik i Europa och Världen*, s. 189

- 1. Hur har Socialdemokraterna och Moderaterna argumenterat för de berörda insatserna?**
- 2. Bildar argumenten uttryck för en rationalistiskt eller kulturellt driven politik?**

Vid en första anblick är det lätt att bilda sig en uppfattning om att en nästan försvinnande liten del av argumenten talar för att Sverige bör delta i de båda insatserna för att det direkt gynnar svenska intressen. Många är de argument som drar kopplingar till FN i allmänhet och svenska FN-traditioner i synnerhet samt vidare att Sverige bör intervensera av humanitära skäl – för att främja de mänskliga rättigheterna och folkrätten. Argument som dessa kan tyckas ha en stark anknytning till de kulturella och identitetsspecifika teorierna om militärt intervenserande. Men är det verkligen så enkelt?

Att en stärkt folkrätt gynnar de små staterna i förhållande till stormakterna, vilket exempelvis Bjereld framhåller,⁷¹ visar på komplexiteten i att kategorisera dylika argument, då argument med humanitära kopplingar enligt denna logik skulle kunna framföras i just statens intresse. Av vikt i detta sammanhang är också det faktum att det svenska deltagandet i av FN sanktionerade fredsfrämjande operationer bara är ett led i Sveriges totala FN politik,⁷² där en av målsättningarna kan tänkas vara att konstruera eller befästa omvärldens uppfattning om Sveriges identitet.

Endast den moderate talespersonen i fallet Afghanistan drar kopplingar till att insatsen i förlängningen skulle kunna gynna möjligheten att nyttja Försvarsmakten som säkerhetspolitiskt instrument i sin argumentation. Uppfattningen att Moderaterna i större utsträckning än Socialdemokraterna skulle nyttja rationella argument förstärks genom argumentationen för insatsen i Libyen, där moderaterna lyfter fram konfliktområdets närhet till Europa och den union vi är en del av. Här blir skillnaden mellan partiernas argumentation ganska påtaglig då Socialdemokraterna genomgående i sina inlägg presenterar argument som bygger på traditioner, plikt, förhållandet till FN, mänskliga rättigheter, solidaritet et cetera. Även Moderaterna framför dylika kulturellt betingade argument, men om någon tyngdpunkt kan anges så ligger den i moderaternas fall nära mitten mellan rationalism och kultur, medan den i socialdemokraternas fall helt tydligt väger över på den kulturella sidan.

Sammantaget syns inga stora skillnader mellan partiernas argument, men innan alltför tydliga slutsatser dras av denna omständighet, är det viktigt att betänka att partierna när debatterna ägde rum faktiskt redan kommit överens om hur mandatet för insatsen skulle utformas.

- 3. Har argumenteringen förändrats märkbart mellan de debatttillfällen som analyseras?**

Argument som tydligt kopplar an till FN, mänskliga rättigheter och svenska traditioner återfinns i större mängd i debatten kring Afghanistaninsatsen 2010 och Libyeninsatsen 2011 än debatten som ägde rum i Afghanistanfrågan 2002. Slutsatsen att tyngdpunkten i retoriken flyttats ytterligare mot en kulturell argumentation sedan Afghanistaninsatsen vid det första analyserade tillfället debatterades, låter sig ändå inte dras. Skillnaderna i omfång mellan debatterna, i synnerhet när det gäller Moderaternas talespersoner, är helt enkelt för stor.

⁷¹ Bjereld, Ulf, *Kritiker eller medlare – En studie av Sveriges utrikespolitiska roller 1945-1990*, Passim

⁷² *Ibid.*, s. 86

Avslutningsvis är det utan tvivel så att Sveriges långa och omfattande FN-engagemang har blivit en del av vår nationella identitet. Förvisso går det att identifiera rationella skäl för deltagande i FN-operationer, men faktum är också att det generellt finns ett starkt parlamentariskt, men framförallt folkligt stöd för denna typ av insatser som torde grunda sig i dels nationella förväntningar, och dels en vilja att förstärka den bild av den svenska nationella identiteten som Sverige önskar att omvärlden har.⁷³

Skälen till att rationellt grundade argument inte används i större omfattning förblir en obesvarad fråga.

⁷³ Jakobsen, Peter Viggo, *Nordic Approaches to Peace Operations – A New Model in the Making?*, s. 181

4 Förslag på fortsatt forskning

Det finns, vilket tidigare redogjorts, en del brister i det empiriska material som har analyserats inom ramarna för den föreliggande uppsatsen. För att tydligare se skillnader i partiernas argumentation skulle ett mer omfattande empiriskt material behöva analyseras.

Det är dessutom tänkbart att en pro et contraöversikt motsvarande den som används i detta arbete med gott resultat skulle kunna nyttjas för att se skillnader och/eller likheter mellan fler ideologiska grupperingar, i denna kontext exempelvis samtliga sittande riksdagspartier. Detta skulle även medföra ytterligare en dimension i forskningen då det idag finns riksdagspartier som motsatt sig det svenska deltagandet i både Afghanistan och Libyen så som det ser ut idag.⁷⁴ Gör partierna detta för att de ser det svenska deltagandet som kontraproduktivt gentemot svenska intressen, eller grundar sig den politiska inriktningen i kulturella motiv?

Anders Widén, elev vid FHS chefsprogram 02-04, undersöker i sitt examensarbete⁷⁵ de propositioner som legat till grund för riksdagens beslut om att engagera svensk militär i internationella fredsfrämjande insatser under åren 1993 till 2004. Undersökningen syftar till "... att finna ett mönster som gör det möjligt att formulera stöd för en tänkbar doktrin för insats med svensk väpnad styrka i internationella insatser."⁷⁶ Widén gör en tydlig åtskillnad mellan svenska insatser inom Europas gränser och svenska insatser utanför dessa, och konstaterar att "... konflikter i Europa är av strategiskt intresse för Sverige medan kriser och konflikter bortom Europas gränser är av moraliskt/ideologiskt intresse för Sverige."⁷⁷ Detta ger upphov till en intressant utvidgning av forskningsområdet till att även behandla den geografiska närhetens inverkan på debatten.

Widéns konstaterande tangerar tvivelsutan problemområdet och teoribildningen som föreliggande uppsats är baserad på, och en kombination av de metoder och empiriska material som dessa arbeten utgått ifrån skulle med hög validitet kunna påvisa hur argumentationen sett ut efter det kalla kriget.

⁷⁴ Se exempelvis riksdagsmotionerna 2010/11:U2, (Stockholm: 2010); 2010/11:U3, (Stockholm: 2010) och 2010/11:U7, (Stockholm: 2011)

⁷⁵ Widén, Anders, *Svensk väpnad styrka som säkerhetspolitiskt instrument – en doktrinanalys*, (Stockholm: FHS Beteckning 19 100:2032, 2003)

⁷⁶ Ibid., s. 1

⁷⁷ Ibid., s. 1

Källor och litteraturförteckning

Litteratur

Andrén, Nils, *Säkerhetspolitik – Analyser och tillämpningar*, (Stockholm: Norstedts Juridik, 2002)

Bjereld, Ulf, *Kritiker eller medlare – En studie av Sveriges utrikespolitiska roller 1945-1990*, (Stockholm: Nerenius & Santerus, 1992)

Engelbrekt, Kjell et al., *Svensk säkerhetspolitik i Europa och Världen*, (Stockholm: Norstedts Juridik, 2010)

Esaiasson, Peter et al., *Metodpraktikan – konsten att studera samhälle, individ och marknad*, (Stockholm: Norstedts Juridik, 2007)

Hederstedt, Peter, *Civil- militär planering och beredskap i en ny tid – blev Operation Artemis ”politisk bingo”?*, (Stockholm: FHS Beteckning 673/6:1, 2007)

Hollis, Martin et al., *Explaining and Understanding International Relations*, (Oxford: Clarendon Press, 1990)

Jakobsen, Peter Viggo, *Nordic Approaches to Peace Operations – A New Model in the Making?*, (London: Routledge, 2006)

Katzenstein, Peter J., *Cultural Norms and National Security – Police and Military in Postwar Japan*, (Ithaca, New York: Cornell University Press, 1996)

Katzenstein, Peter J. et al., *The Culture of National Security – Norms and Identity in World Politics*, (New York: Columbia University Press, 1996)

Matlary, Janne Haaland, *European Union Security Dynamics – In the New National Interest*, (Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2009)

Naess, Arne, *Empirisk semantik*, (Arlöv: Berlings, 1992)

Ringmar, Erik, *Identity, interest and action – A cultural explanation of Sweden’s intervention in the Thirty Years War*, (New York: Cambridge University Press, 1996)

Vedung, Evert, *Det rationella politiska samtalet – Hur politiska budskap tolkas, ordnas och prövas*, (Stockholm: Aldus/Bonniers, 1977)

Westberg, Jacob, *Den nationella drömträdgården*, (Stockholm: Stockholms Universitet; Statsvetenskapliga institutionen, 2003)

Widén, Anders, *Svensk väpnad styrka som säkerhetspolitiskt instrument – en doktrinanalys*, (Stockholm: FHS Beteckning 19 100:2032, 2003)

Åselius, Gunnar, *Swedish Strategic Culture after 1945*, (Cooperation and Conflict: 40:1, s. 25-44)

Åström, Rickard, *Syftet med svenskt deltagande med väpnad trupp i internationella fredsfrämjande insatser – har regeringens argumentation förändrats?*, (Stockholm: FHS Beteckning 1452/7:1, 2008)

Riksdagsdokument

Motion till riksdagen 2010/11:U2, (Stockholm: 2010)

Motion till riksdagen 2010/11:U3, (Stockholm: 2010)

Motion till riksdagen 2010/11:U7, (Stockholm: 2011)

Regeringens proposition 2001/02:10, *Fortsatt förnyelse av totalförsvaret*, (Stockholm: 2001)

Regeringens proposition 2001/02:60, *Svenskt deltagande i en multinationell säkerhetsstyrka i Afghanistan*, (Stockholm: 2001)

Regeringens proposition 2001/02:179, *Fortsatt svenskt deltagande i en internationell styrka i Afghanistan*, (Stockholm: 2002)

Regeringens proposition 2008/09:140, *Ett användbart försvar*, (Stockholm: 2009)

Regeringens proposition 2010/11:35, *Fortsatt svenskt deltagande i den internationella säkerhetsstyrkan i Afghanistan (ISAF)*, (Stockholm: 2010)

Regeringens proposition 2010/11:111, *Svenskt deltagande i den internationella militära insatsen i Libyen*, (Stockholm: 2011)

Riksdagens protokoll 2001/02:123 (Stockholm: 2002)

Riksdagens protokoll 2010/11:35 (Stockholm: 2010)

Riksdagens protokoll 2010/11:81 (Stockholm: 2011)

Sammanstatta utrikes- och försvarsutskottets betänkande 2001/02:UFöU2, *Svenskt deltagande i en säkerhetsstyrka i Afghanistan*, (Stockholm: 2002)

Sammanstatta utrikes- och försvarsutskottets betänkande 2001/02:UFöU3, *Fortsatt svenskt deltagande i en internationell säkerhetsstyrka i Afghanistan*, (Stockholm: 2002)

Sammanstatta utrikes- och försvarsutskottets betänkande 2010/11UFöU1, *Fortsatt svenskt deltagande i internationella säkerhetsstyrkan i Afghanistan*, (Stockholm: 2010)

Sammanstatta utrikes- och försvarsutskottets betänkande 2010/11:UFöU3, *Svenskt deltagande i den internationella militära insatsen i Libyen*, (Stockholm: 2011)

Internet

<http://www.forsvarsmakten.se/sv/Internationella-insatser/> (2011-05-15)

<http://www.riksdagen.se/webbnav/index.aspx?nid=3911&bet=2003:169> (2011-05-16)

<http://www.riksdagen.se/webbnav/index.aspx?nid=3925#K15> (2011-05-16)

<http://www.riksdagen.se/webbnav/index.aspx?nid=101&bet=1991/92:52> (2011-05-17)

<http://www.un.org/en/documents/charter/chapter7.shtml> (2011-05-16)